

ΤΟ EUROGROUP, Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η ειλικρίνεια είναι πολιτική

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΥ

» Στα σημερινά «Ενθέματα» έχουμε αρκετά άρθρα για τη συμφωνία του Eurogroup. Τα ζητάσαμε σε μια προσπάθεια κριτικής αποτίμησης (πέρα από — εύκολες και άγονες συυνάμα — ζητωκρανγές και κατάρες), κυρίως με το αγωνιώδες ερώτημα της προοπτικής, του τι πρέπει να κάνουμε από εδώ και πέρα. Και τα υποκείμενα αυτής της πρότασης («τι πρέπει να κάνουμε») είναι πολλά: η κυβέρνηση, ο ΣΥΡΙΖΑ, το κίνημα και, φυσικά, εμείς: εμείς που κάθε φορά μιλάμε.

Δεν γράφω αυτό το σύντομο σημείωμα για να προσθέσω τη σοφία μου. Το κάνω, πρώτα απ' όλα, για λόγους ειλικρίνειας. Γράφοντας τόσα χρόνια σε αυτές τις σελίδες νιώθω ότι οφείλω — και θέλω — να τοποθετηθώ σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή, να πω τρία πράγματα για τα οποία είμαι βέβαιος (ανάμεσα σε πολλά για τα οποία δεν είμαι).

1. Το πρώτο, και κυριότερο για μένα, είναι η ειλικρίνεια-προσωπική και πολιτική. Είναι απαραίτητο να μιλάμε όλοι με ειλικρίνεια, και αυτό ισχύει στο πολλαπλάσιο για την κυβέρνηση και τον ΣΥΡΙΖΑ.. Με λίγα λόγια, λοιπόν, θεωρώ απαραίτητο να πούμε (ή, τουλάχιστον, να πω) ότι η συμφωνία δεν είναι αυτή που θέλαμε: ότι απέχει σημαντικά από τις προεκλογικές διακρύξεις και επιδιώξεις μας· και μας δυσκολεύει σημαντικά να ασκήσουμε πολιτική. Και, αμέσως μετά, να συμπληρώσω ότι εκτιμώ πως με τους δεδομένους συσχετισμούς και πλαίσια δεν θα μπορούσε να είναι ουσιωδώς καλύτερη (άλλοι, βέβαια, κάνουν άλλες εκτιμήσεις). Και όπως έγραψε ο Άρης Ντάτσης στο τουίτερ «το “δεν μπορώ περισσότερο” διαφέρει από το “έκανα αυτό που υποσχέθηκα».

Με δυο λόγια, θέλω να πω ότι ακόμα και αν κάποιος θεωρεί ότι η συμφωνία αποτελεί σημαντική επιτυχία (και υπάρχουν πολλοί τέτοιοι, και μάλιστα μεγάλα ονόματα, ο Κρούγκμαν, ο Μπαλιμπάρ, ο Μεζάντρα), δεν μπορεί να αρνηθεί, πιστεύω, τα παραπάνω: ότι είναι πίσω από αυτό που ήθελε και η κυβέρνηση και ο ΣΥΡΙΖΑ.

Η ειλικρίνεια για την οποία μιλάω, δεν είναι απλώς ένα πιθκό ή αξιακό ζήτημα. Είναι ένα ουσιώδες πολιτικό κεφάλαιο. Ένα από τα βασικά όπλα του ΣΥΡΙΖΑ είναι η σχέση εμπιστοσύνης, η αξιοπιστία, η ειλικρίνεια προς αυτούς που τον ψήφισαν (άλλα και προς αυτούς που δεν τον ψήφισαν). Και μια αποδοχή της πραγματικότητας, του δύσκολου συμβιβασμού (που έχει στοιχεία και επιτυχίας και αποτυχίας) δεν σπέρνει την απογοήτευση — ας μην αντιμετωπίζουμε τους πολίτες ως νήπια. Την απογοήτευση και την αποκαρδίωση τη δημιουργόν κυρίως η απόσταση από την πραγματικότητα, οι ωραιοποιήσεις. Αντίθετα, η ειλικρίνεια (ούτε ο βανκαλισμός ούτε η καταστροφολογία) πρέπει αποτελέσει την πολιτική βάση πάνω στην οποία θα συνεχίσουμε, πάνω στην οποία θα κινητοποιηθεί ο κόσμος, πάνω στην οποία θα στηρίξει αλλά και θα πιέσει την κυβέρνηση.

2. Η δεύτερη κρίσιμη έννοια, σε αυτά που συζητάμε, είναι η δημοκρατία. Όχι πάλι αφηρημένα και αξιακά, αλλά ως πολύ συγκεκριμένος πολιτικός παράγοντας, που μπορεί να απο-

Πάμπλο Πικάσο, Σπουδή για το έργο «Τρεις κοπέλες», 1908

δεία), αλλά και για πεδία που βρίσκονται στην καρδιά της (οικονομία, ιδιωτικοποιήσεις, αλληλεγγύη), ειδικά ενόψει νέας διαπραγμάτευσης. Εκτός αν θεωρούμε ότι η δανειακή σύμβαση ακυρώνει πλήρως τη δυνατότητα πολιτικής. Όσοι δεν το πιστεύουμε, όλοι όσοι πιστεύουμε ότι η πράξη είναι το κριτήριο της πολιτικής (και της αλήθειας), πρέπει, τώρα, να τα δώσουμε όλα. Το τετράμηνο που θα ακολουθήσει θα κριθούν πολλά. Και αυτό ισχύει για όλους όσους τοποθετούνται στον χώρο της Αριστεράς και των κινημάτων, ανεξάρτητα από την άποψή τους για τη συμφωνία, πιστεύω και το πεδίο πια δεν είναι μόνο η Ελλάδα, αλλά η Ευρώπη, και η Αριστερά σε παγκόσμια κλίμακα.

Πού θα γείρει η πλάστιγγα;

ΤΟΥ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΚΑΤΣΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

» Μέχρι στιγμής, η όλη συζήτηση για τη συμφωνία έχει αναλωθεί, κατά κύριο λόγο, σε επίπεδο ορολογίας. Ανάλογα με τις προθέσεις της κάθε πλευράς, βαφτίζεται «συνέχιση του Μνημονίου με άλλα μέσα» ή «συμφωνία-γέφυρα που λίγη σχέση έχει με το Μνημόνιο». Κατά τη γνώμη μου, πρόκειται για την πιστοποίηση μιας διαφωνίας μεταξύ Ελλάδας και εταίρων, η οποία έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε να μην προκαλέσει αναταράξεις, μεταθέτοντας το πρόβλημα ένα τετράμηνο αργότερα. Αυτό ακριβώς εξυπηρετεί η ασάφεια. Ασαφώς διατυπωμένες συμφωνίες σημαίνουν προσωρινότητα. Η πλάστιγγα γέρνει προς την πλευρά της γέφυρας, στο τέλος της οποίας ενδεχομένως να προκύψει μία συμφωνία.

Το νέο στοιχείο που κομίζει η συμφωνία αυτή είναι μια αλλαγή παραδείγματος σε σχέση με τον τρόπο προσέγγισης του ελληνικού ζητήματος, το οποίο αναγνωρίστηκε, πρωτίστως, ως πολιτικό πρόβλημα και διευθετείται ως τέτοιο. Από αυτό ακριβώς το γεγονός πηγάζει η δυσαρέσκεια του ΔΝΤ και της ΕΚΤ που εκφράστηκε την προηγούμενη εβδομάδα, επειδή βλέπουν ότι η υπόθεση ξεφεύγει από τα όρια μιας απλής οικονομικής διευθέτησης και η πολιτική ξαναέρχεται στο προσκήνιο. Η ένστασή τους επικεντρώθηκε κατά βάση στο ότι αυτή τη φορά η λίστα των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων καταρτίστηκε από την ελληνική πλευρά, ανοίγοντας με αυτό τον τρόπο έναν περιορισμένο χώρο πολιτικών ελιγμών.

Η προσωρινή συμφωνία, σε συνδυασμό με τη λίστα μέτρων που πρότεινε η κυβέρνηση θέτουν το πολιτικό πλαίσιο στο οποίο θα κινηθούν οι πρωτοβουλίες της το επόμενο τετράμηνο. Ας σημειωθεί, εδώ, ότι τα προτεινόμενα μέτρα επικεντρώνονται κατά βάση σε διοικητικές μεταρρυθμίσεις —ούτω ή άλλως απαραίτητες—, αναγνωρίζοντας ως ένα βαθμό τον οικονομικό ορίζοντα ενός τμήματος των προηγούμενων μνημονιακών μεταρρυθμίσεων —απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνέχιση της διαπραγμάτευσης— ενώ την ίδια στιγμή εισάγουν

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 28

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 27

μέτρα αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης, υπό την αίρεση ότι δεν θα έχουν αρνητικά δημοσιονομικά αποτελέσματα. Το τελευταίο είναι μια παραχώρηση από την πλευρά των πιστωτών, με την έννοια ότι αναγωρίζεται εμμέσως ως αποτέλεσμα του προγράμματος η ανθρωπιστική κρίση.

Αυτή η παραχώρηση, ωστόσο, ενέχει και έναν κίνδυνο. Η μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο να μην οδηγήσουν τα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης σε μία σταδιακή υποκατάσταση του —ούτω ή άλλως προβληματικού— υφιστάμενου συστήματος κοινωνικής πολιτικής, αποφεύγοντας έτσι την αναγκαία μεταρρύθμιση του. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάδειξη του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, όπως αυτό έχει υιοθετηθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση με την παγκόσμια πρωτοτυπία της εστίασης των επιδομάτων στις οικογένειες και όχι στα άτομα, ως βασικού εργαλείου για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης είναι μία επιλογή που πρέπει να σχεδιαστεί προσεκτικά, ενδεχομένως και στην κατεύθυνση ενός καθολικού συστήματος εισοδηματικής στήριξης που οι παροχές του δεν θα συνδέονται με την υποχρέωση εύρεσης εργασίας.. Μία άλλη πτυχή που χρήζει διασαφήνισης είναι ο εξορθολογισμός του ασφαλιστικού συστήματος και τα εργασιακά. Ειδικά στο τελευταίο πεδίο, η στόχευση πρέπει να ξεφύγει από τη λογική του κοινωνικού διάλογου διεκδικώντας τη μετατροπή του σε συλλογική διαπραγμάτευση ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους, η οποία θα καταλήγει σε συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

Με δεδομένο ότι τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής εξαρτώνται κατά βάση από την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, αυτό που έχει μπροστά την κυβέρνηση είναι μια ταξική σύγκρουση στην πιο καθαρή της μορφή — με την έννοια ότι πρέπει να αναμορφώσει με τέτοιο τρόπο το φορολογικό σύστημα ώστε να καλύπτει τα δημοσιονομικά κενά, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα μια αναδιανομή που θα υποστηρίξει τα μέτρα για την ανθρωπιστική κρίση. Ακριβώς σε αυτό το σημείο, η κυβέρνηση χρειάζεται τη λαϊκή υποστήριξη. Το μέγεθός της θα καθορίσει και τα δρία της σύγκρουσης με τα εγχώρια συμφέροντα, σύγκρουσή που εάν τελεσφορίσει θα οδηγήσει σε μια αναδιάταξη του κοινωνικού και πολιτικού χάρτη γυρίζοντας μία νέα σελίδα. Με αυτή την έννοια, η ενδιάμεση συμφωνία μπορεί να αποτελέσει ιστορική ευκαιρία για ουσιαστική μεταβολή σε όλα τα επίπεδα.

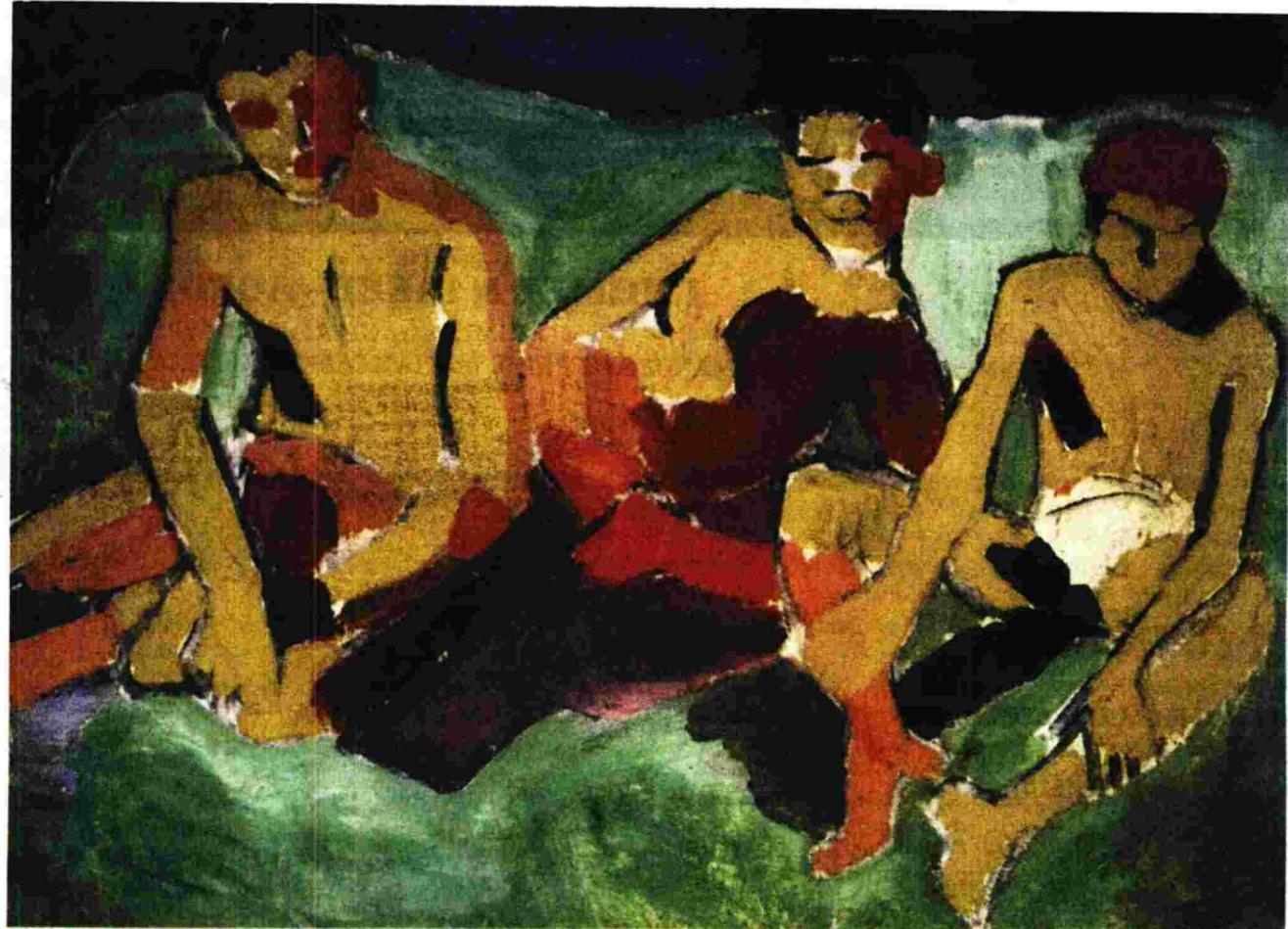
Ο Λουδοβίκος Κωτσονόπουλος είναι πολιτικός εποπτήμονας

Ηρωγινή

ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ

Ένας από τους στόχους της κυβέρνησης ήταν εξαρχής να επαναπροσανατολίσει τον ευρωπαϊκό διάλογο σχετικά με το ελληνικό χρέος, με απότερο σκοπό να επαναπροσανατολιστεί τελικά ολόκληρος ο ευρωπαϊκός θεσμικός διάλογος. Τα τελευταία χρόνια, ο διάλογος αυτός ήταν σχεδόν ανύπαρκτος: δυσκολεύεται κανές να τον αποκαλέσει καν «διάλογο». Οι στόχοι έμπαιναν εκ των προτέρων, αλλά ακόμη και τα μέσα επίτευξης τους παρουσιάζονταν ως νομοτελειακά προσδιορισμένα. Η TINA («There Is No Alternative», ο αγαπημένος αφορισμός του νεοφιλελευθερισμού από την εποχή της Θάτσερ) είχε διεισδύσει για τα καλά στον πολιτικό πυρήνα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Είναι χαρακτηριστική η επίκληση (αξίζει να δει κανείς την συνέντευξη του Γερμανού υφυπουργού Οικονομικών Steffen Kampeter στον Paul Mason) μιας απογυμνωμένης και καταχρηστικής αντίληψης του κράτους δικαίου ως εγγυητή αποφάσεων οι οποίες δεν ελπίζουν σε δημοκρατικά, ελλείφει μιας πανευρωπαϊκής δημοκρατικής δημόσιας σφαίρας.

Ένα σημαντικό αποτέλεσμα της ελληνικής διαπραγματευτικής στρατηγικής ήταν πως εισήγαγε τη γλώσσα της δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης ως όρους του διαλόγου και όχι απλώς ως εξωτερικά ερεθίσματα, όπως γινόταν ως τώρα μέσα από τις λαϊκές κινητοποιήσεις και την κοινωνία πολιτών (αυτό δεν σημαίνει πως υποτιμώ αυτές τις κινήσεις — κάθε άλλο). Αυτό ήδη διαρρογήνει

Αντρέ Ντερέν, «Τρεις στο λιβάδι», 1906-1907

την τεχνοκρατική επίφαση, η οποία είχε περιχαράσσει τις θεσμικές διαβουλεύσεις και επαναφέρει την πιθανότητα εναλλακτικής λύσης, μιας λύσης που μπορεί να συμφωνηθεί μόνο μεταξύ λαών και στη βάση ορισμένων πολιτικών αρχών. Ο στόχος είναι μακροπρόθεσμος αλλά τα αποτελέσματα αυτής της ρωγμής είναι ήδη ορατά στον τρόπο με τον οποίο πλέον απευθύνονται διάφορες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις στους λαούς τους αλλά και στη διατύπωση θεσμικών κειμένων (ιδίως των μεταρρυθμιστικών προτάσεων της ελληνικής κυβέρνησης) κατά τρόπο που υποβάλλει την ερμηνεία τους σε ουσιαστική δημοκρατική συζήτηση. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι αυτός ο επαναπροσδιορισμός των όρων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του απώτερου στόχου: της διαγραφής μεγάλου μέρους ενός χρέους που επιβλήθηκε άδικα στον ελληνικό λαό αλλά και σε άλλους λαούς της Ευρώπης.

Η σχετική αυτονομία την οποία κατάφερε να εξασφαλίσει η ελληνική κυβέρνηση τόσο για τη χάραξη του μεταρρυθμιστικού πλαισίου (άμεσο αποτέλεσμα της συμφωνίας της 20.2.) όσο και για την εφαρμογή του πλαισίου (αποτέλεσμα της θέσης στόχων με τις προτάσεις της 23^{ης} Φεβρουαρίου) κατά τρόπο που δεν υπερ-προσδιορίζει τον τρόπο επίτευξής τους) είναι εξίσου σημαντική, διότι επαναφέρει το ζήτημα στους ελληνικούς θεσμούς λίγψη αποφάσεων, επιβεβαιώνοντας τη λαϊκή κυριαρχία. Για μεγάλο διάστημα, οι βουλευτές δεν καλούνταν να υπερψηφίσουν, να καταψηφίσουν ή να αλλάξουν δημιουργικά τις αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας. Καλούνταν να επιβεβαιώσουν κάτι που παρουσιαζόταν ως ιστορική νομοτελεία και να ανταποκριθούν κατ' αυτό τον τρόπο στο «ιστορικό καθήκον» τους. Το Ελληνικό Κοινοβούλιο είχε έτσι βρεθεί για μεγάλο διάστημα σε λίμπο. Η ελληνική κυβέρνηση, αναλαμβάνοντας την ευθύνη ενός μεγάλου μέρους των αποφάσεων, ανταποκρίνεται στη λαϊκή εντολή χωρίς να κρύβεται πίσω από ψευδο-νομοτελείες ή αόρατα κέντρα εξουσίας. Ταυτόχρονα, αναβαθμίζει τον ρόλο του Κοινοβουλίου, το οποίο μπορεί επιτέλους να ασκήσει ουσιαστικό —ελπίζω και μεταρρυθμιστικό— έλεγχο των αποφάσεων της εκτελεστικής εξουσίας.

Όσον αφορά το επόμενο τετράμηνο, η κυβέρνηση έχει δύσκολο έργο μπροστά της. Προτεραιότητές της πρέπει να είναι η εφαρμογή του συμφωνηθέντος μεταρρυθμιστικού προγράμματος (με άμεση διασαφήνιση των γενικών όρων κοινωνικής δικαιοσύνης) αλλά και η εφαρμογή της κοινωνικής και πολιτικής ατζέντας, η οποία είναι ανεξάρτητη της συμφωνίας.

Θέλω όμως να τονίσω δύο άλλα σημεία. Πρώτον, κάθε κίνηση

της κυβέρνησης πρέπει να σέβεται απαρέγκλιτα την αρχή της νομιμότητας. Όχι στην απογυμνωμένη, φορμαλιστική εκδοχή της, η οποία απλώς θεωρούμενη λάθρα τον εκβιασμό της TINA. Η νομιμότητα πρέπει να διασφαλίστει ως έκφραση και εγγύηση της δημοκρατικά εκφρασμένης βούλησης του ελληνικού λαού και των υπόλοιπων αρχών στις οποίες βασίζεται η Ελληνική Δημοκρατία.

Δεύτερον, πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθεια επαναπροσδιορισμού του ευρωπαϊκού διαλόγου. Το κέντρισμα του δημοκρατικού οίστρου στις διαπραγματεύσεις ήταν η αρχή. Το ίδιο πρέπει να γίνει με αποφασιστικότητα σε όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Πρέπει όμως να συνεχιστεί ο επαναπροσανατολισμός του διαλόγου και σε επίπεδο βάσης — όχι πια από την κυβέρνηση, αλλά από όλους μας. Πρέπει επειγόντως να τεθεί στους ευρωπαϊκούς λαούς το ζήτημα ότι σήμερα μπορεί το πρόβλημα να το έχει η Ελλάδα αλλά αύριο μπορεί να κτυπήσει τη δική τους πόρτα, όσο κι αν προσπαθούν να περιχαράσσουν. Οι πιέσεις οι οποίες ασκούνται σε κάθε ευρωπαϊκό λαό είναι αδύνατον να αντιμετωπιστούν τοπικά. Ο απομονωτισμός δεν είναι πρός το συμφέρον κανενός. Η διέξοδος για την Ευρώπη είναι η αλληλεγγύη και η δημοκρατία.

Ο Μανώλης Μελισσάρης διδάσκει φιλοσοφία δικαίου και ποινικό δίκαιο στο London School of Economics and Political Science.

Ποιος θα κερδίσει και ποιος θα χάσει

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΖΟΥΡΗ

Η αναδίπλωση της κυβέρνησης στην πρώτη μείζονα δοκιμασία της, με όρους που δύσκολα αφίνονται περιθώρια ακόμα και για βασικά μέτρα «αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης», ήταν μια εξέλιξη αναμενόμενη για όσους μπορούσαν να εκτιμήσουν νηφάλια τον συσχετισμό δύναμης και την τακτική των δανειστών. Εκείνο που ξέφριασε ήταν η διαχείρισή της: οι θριαμβολογίες, η λειτουργία μιας κυβέρνησης που δεν λογοδοτεί σε όσους την ψήφισαν (ή έστω στους εκπροσώπους τους), η τακτική αλλαγής ορολογίας όχι όμως πολιτικής, χαρακτηρίστικαν δικαίως ως στοιχεία ενός

«αριστερού» newspeak, αποτελούμενου από τα «bullshit, στα οποία διαπρέπουν οι πολιτικάντηδες του ακραίου κέντρου», όπως σχολίασε ο Ταρίκ Αλί.

Παραμένει ωστόσο γεγονός πως η κυβέρνηση κατάφερε να «εξαγοράσει» πολύτιμο χρόνο. Για να απαντήσουμε στο ερώτημα ποιος θα κερδίσει και ποιος θα κάσει μέσα σ' αυτό τον χρόνο, μόνο ασφαλές κριτήριο είναι το κριτήριο της συγκεκριμένης πραγματικότητας και πράξης. Με βάση τους όρους της συμφωνίας του Eurogroup, βάση νομοποίησης της κυβέρνησης στο εγγύς μέλλον θα είναι όχι η κατάργηση ή ακύρωση των Μνημονίων, αλλά το φρενάρισμα της κειροτέρευσης των όρων ζωής της εργαζόμενης κοινωνικής πλειοψηφίας και η ελάφρυνση των συνεπειών για τα ασθενέστερα κομμάτια. Στον βαθμό που ο πυρίνας της επίθεσης στις εργατικές κατακτήσεις μένει άθικτος, απομένει μια σειρά μέτρων αστικοδημοκρατικού εκσυγχρονισμού με έμφαση στις πολιτικές δικαιωμάτων και διεύρυνσης των δημοκρατικών θεσμών που μετά από μια τριετία ακροδεξιάς διακυβέρνησης διαμορφώνουν μια ευρεία όσο και εύθραυστη συναίνεση σε συνδυασμό με τη γραμμή πάση θυσία παραμονής στο ευρώ, φαίνεται να πραγματώνει την υπεσχημένη προεκλογικά «εθνική ομοψυχία», όπως δείχνουν οι ευχές του Άνθιμου, τα υπαρξιακά ερωτήματα του Ανδρέα Ανδριανόπουλου ή η εκλογή του Π. Παυλόπουλου ως Προέδρου της Δημοκρατίας.

Πολλοί σπέύδουν να παρουσιάσουν τα τόσα συμπτώματα ταχείας συστηματικής μετάλλαξης του ΣΥΡΙΖΑ ως μια ρεαλπολιτική, που κερδίζει πολύτιμο χρόνο μέχρι το φθινόπωρο, οπότε μια νίκη των Podemos θα άλλαζε δραστικά τον πολιτικό συσχετισμό στους «θεσμούς» που αποφασίζουν για το μέλλον της χώρας. Πρόκειται για απλοϊκό τακτικισμό, που αγνοεί βασικές πτυχές της πραγματικότητας. Είναι γνωστό, π.χ., πως το μέγεθος του ελληνικού χρέους είναι αμελητέο για το συνολικό ΑΕΠ της ευρωζώνης. Το πραγματικό διακύβευμα είναι ο κίνδυνος ενός νέου πολιτικού Παραδείγματος, επιστροφής της Αριστεράς και αντεπίθεσης του εργατικού κινήματος. Η θρησκευτική προσέλωση της κυβέρνησης στην ευρωπαϊκή νομιμότητα ισοδυναμεί με άνευ όρων παράδοση, αφού, παραχωρώντας τον έλεγχο του νομοθετικού της έργου, παραχωρεί στην ευρωπαϊκή ολιγαρχία τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την Ελλάδα ως αντιπαράδειγμα για την αποφυγή εξάπλωσης του «ιού».

Πριν λίγα χρόνια, ο G. Daumenil και ο D. Levy εκτιμούσαν πως, δεδομένης της υποχώρωσης του παραδοσιακού εργατικού κινήματος, η κρίση του νεοφιλελευθερισμού θα λυθεί πιθανότατα με τη συγκρότηση ενός κεντροδεξιού συνασπισμού που θα επέβαλλε τη συμπίεση του κόστους εργασίας — ως αντιστάθμισμα της πτωτικής τάσης του κέρδους. Έκτοτε, η ξενοφοβία, η ισλαμοφοβία, η εθνικισμός και ο ρατσισμός έχουν στρογγυλοκαθίσει στο κέντρο του πολιτικού συστήματος των ευρωπαϊκών δημοκρατιών σε Ανατολή και Δύση. Σε αυτό το τοπίο, η ύστατη δικαιολόγηση των συνθηκολογίσεων της κυβέρνησης επικαλείται την ανάγκη να αποτρέπει η επανάκαμψη της σαμαρικής ακροδεξιάς (πιθανώς με στριερή ή συμμετοχή της Χρυσής Αυγής), που θα αποτελούσε ένα βήμα προς την εφιαλτική προοπτική επιστροφής του φασισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη. Με την ίδια λογική όμως, η μετάλλαξη μιας αριστερής κυβέρνησης σε εκδοχή της νεοφιλελευθερης σοσιαλδημοκρατίας αποτελεί εγγυημένο δρόμο για την εξάπλωση του φασισμού.

Για την ώρα, το βασικό κέρδος έγκειται στο ότι το μέλλον έχει πάψει να κρέμεται ως απειλή πάνω από τα κεφάλια μας: γίνεται πάλι ένα ανοιχτό πεδίο δυνατοτήτων. Το πού θα πάει το πράγμα εξαρτάται από δυνάμεις πολύ ευρύτερες από τα σαραντατόσα μέλη της κυβέρνησης ή την όποια κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Το Eurogroup απέδειξε τα ασφυκτικά όρια τα οποία δημιουργεί η απουσία πλατιάς κινητοποίησης του κόσμου της δουλειάς, που θα διμόρφωνε τους όρους για μια συντελαγμένη έξοδο από την ευρωζώνη υπό τον έλεγχο και την πυγεμονία των σωματείων και των οργανώσεων του. Η δήλωση του υπουργού Οικονομικών πως «οι Έλληνες που διαδηλώνουν δε θέλουν χρήματα και δουλειά, αλλά αξιοπρέπεια» αποτελεί απόσταγμα μίας κατεξοχήν αστικής αντίληψης για την πολιτική και μιας θυμίζει μια θεμελιώδη ιστορική ιδιαιτερότητα: μια κυβέρνηση της Αριστεράς χωρίς ανάπτυξη του οργανωμένου εργατικού κινήματος.

Άραγε, η έκβαση του ελληνικού ζητήματος θα αποτελέσει όχημα για μια αποκατάσταση της μεταλλαγμένης σοσιαλδημοκρατίας, μια επιστροφή του κεντροσυνισμού με ένα νέο New Deal ή την αναγέννηση των εργατικών αγώνων και την επιστροφή των «επικίνδυνων τάξεων» στο προσκήνιο; Προς στιγ-

Πάμπλο Πικάσο, «Ο Μινώταυρος με μια νεκρή κατσίκα στο άνοιγμα μια σπηλιάς», 1936

μήν, καθένας δικαιούται να αντιλαμβάνεται το ζήτημα κατά το δοκούν. Ας μην ξεχνάμε, ωστόσο, πως οι κυβερνήσεις της Αριστεράς στην Ευρώπη συχνά δεν είχαν αίσιο τέλος και πως η κρίσιμη μεταβλητή ήταν η δυνατότητα του οργανωμένου εργατικού κινήματος να επιβάλλει την ατζέντα του και να βαρύνει αποφασιστικά στον γενικό συσχετισμό δύναμης. Το στοιχημα, λοιπόν, θα κριθεί στην ανασυγκρότηση του δημόσιου χώρου, στις πλατείες, στις γειτονιές και, κυρίως, στους χώρους δουλειάς. Θα εξαρτηθεί από το αν το κίνημα των εργαζομένων καταφέρει να ξεπεράσει τη διάλυση και τα όρια του εργοδοτικού συνδικαλισμού, να εντάξει τους άνεργους και τους μετανάστες στα σωματεία, να συντονίσει την πάλη τους με τις ταξικές δυνάμεις στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Και, επίσης, να διευρύνει στην πράξη τη δημοκρατία και να διεκδικήσει αυτοτελή πολιτική έκφραση, συγκροτώντας στοιχεία ενός προγράμματος για την ανατροπή της κυριαρχίας του διεθνούς κρηματιστικού κεφαλαίου και των κοινωνικού έλεγχο της παραγωγής.

Ο Δημήτρης Κουσουρής είναι ιστορικός.

Ο ΣΥΡΙΖΑ κερδίζει χρόνο και χώρο

ΤΟΥ ΕΤΙΕΝ ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΝΤΡΟ ΜΕΤΖΑΝΤΡΑ

» Οι νέες προοπτικές [για την επανασύνθεση μιας αριστερής πολιτικής, που έχει στόχο τον σεβασμό των αρχών της ισότητας και της ελευθερίας σε όλη την Ευρώπη] δημιουργήθηκαν με τις μεγάλες μαζικές μάχες που δόθηκαν ενάντια στη λιτότητα στην Ελλάδα και στην Ισπανία. Όμως, ενώσαν μάχες αυτές κέρδιζαν έδαφος, η οριζόντια εξάπλωσή τους προσέκρουε σε κάθετες και εξίσου δυναμικές αντιστάσεις: στην κυριαρχία των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του σύγχρονου καπιταλισμού, στη νέα κατανομή της πολιτικής εξουσίας που επέβαλε η κρίση.

Σ' αυτές ακριβώς τις διαχωριστικές γραμμές προσέκρουε ο ΣΥΡΙΖΑ, με το που κατόρθωσε να ορθώσει τον δικό του άξονα «κάθετης εξουσίας, διαλαλώντας την άρνηση της λιτότητας στην εργαζόμενη θεσμόν» ή την αντίσταση στην ισότητα στην Ελλάδα. Η αντίδραση ήταν άμεση και ο ΣΥΡΙΖΑ χρειάστηκε να απαντήσει συγχρόνως και στο ευρωπαϊκό σύστημα εξουσίας και στη δυσβάστακτη βία του χρηματοπιστικού κεφαλαίου. Θα ήταν αφελές να πιστέψου-

με πως η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να καταφέρει μόνη της να μεταθέσει αυτές τις γραμμές. Ακόμη και μια χώρα με μεγαλύτερο δημογραφικό και οικονομικό βάρος δεν θα μπορούσε. Αυτό που συνέβη με την Ελλάδα είναι μια πολιτική που διεκδικεί την ελευθερία και την ισότητα δεν θα δημιουργηθεί στην Ευρώπη προτάσσοντας το επιχείρημα της εθνικής κυριαρχίας.

Δεν χρειάζεται να μας μάθουν οι άλλοι πως ένα εκλογικό αποτέλεσμα δεν είναι αρκετό, άλλωστε και ο Αλέξης Τσίπρας δεν είπε ποτέ το αντίθετο. Χρειάζεται το άνοιγμα μιας πολιτικής διαδικασίας, με τη δημιουργία και την ισχυροποίηση ενός νέου συσχετισμού κοινωνικών δυνάμεων στην Ευρώπη.

Ο Λένιν είχε πει πως σε κάποιες καταστάσεις χρειάζεται να παραχωρείς έδαφος για να κερδίσεις χρόνο. Η προσαρμογή αυτού του κανόνα στις «συμφωνίες» της προηγούμενης Παρασκευής (αβέβαιη, όπως πάντα, στην πολιτική) μας οδεύει να τολμήσουμε το επόμενο στοίχημα: Για να κερδίσεις χρόνο και χώρο η ελληνική κυβέρνηση

έκανε κάποιες παραχωρήσεις. Για να αφήσεις χρόνο στην επίδια να ριζώσει στην Ευρώπη, αναμένοντας επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις (όπως αυτή της Ισπανίας) και την κατάκτηση νέων στρατηγικών μετώπων από τους πρωταγωνιστές της νέας πολιτικής.

Αλλά για μια θετική εξέλιξη, θα χρειαστούν τους επόμενους μήνες κινητοποιήσεις σε πολλαπλά επίπεδα: κοινωνικοί αγώνες και πολιτικές πρωτοβουλίες, νέες καθημερινές συμπεριφορές και νέο ομαδικό λαϊκό πνεύμα, κυβερνητικές ενέργειες και δυναμικές αυτόνομες απαντήσεις των πολιτών. Τη στιγμή που αναγνωρίζουμε την κρίσιμη σημασία της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και αυτήν που προαναγγέλλει μια νίκη του Podemos στο θεσμικό πεδίο, οφείλουμε κι εμείς να οργανώσουμε τον νέο πολιτ